

*Onderwerp*

Verwijderen en zekerstellen van chroom-6 houdende objectonderdelen

Kern mededeling:

Kennis te nemen van de op te volgen procedure voor het veilig en verantwoord verwijderen en zekerstellen (transporteren, in bewaring zetten en afvoeren) van chroom-6 houdende onderdelen van de beweegbare objecten binnen het GOBS waarbij de veiligheid van de medewerkers de allerhoogste prioriteit heeft.

*Mededeling:***Problematiek**

Uit onderzoek, in het kader van het programma 'Groot Onderhoud Bruggen en Sluizen' (GOBS), bleek dat er op enkele onderdelen van de beweegbare bruggen en sluizen chroom-6 houdende verf aanwezig is.

Het geverfde oppervlak vormt een gevaar bij schurende, verspanende, verspuittende, verhittende en smeltende bewerkingen; o.a. bij onderhoud. Chroom-6-verbindingen komen vrij en kunnen via inademing, inslikken en/of de huid in het lichaam komen. Dit kan leiden tot ernstige gezondheidsschade (bv. kanker).

Om dit risico voor zowel eigen medewerkers als opdrachtnemers te minimaliseren, is besloten om de kunstwerken zo veel mogelijk chroomvrij op te leveren. Dit houdt in dat chroom-6 houdende onderdelen fysiek weggehaald moeten worden, op een zodanige manier, dat het chroom-6 niet vrijkomt en er geen verhoogd gezondheidsrisico is.

De bestaande algemene Arbowettelijke verplichtingen en normen gaan alleen in op het (be)werken met/van het geverfde onderdeel. Er is geen specifieke wetgeving voor veilige sanering van chroom-6. Wel blijkt uit de algemene wetgeving dat bewerken van het materiaal (en hiermee ook het weghalen) middels slijpen en/of zagen in ieder geval is uitgesloten, omdat dit te gevaarlijk is.

Maar hoe dan wel veilig? Een aanvullende procedure blijkt noodzakelijk om, conform de Arbowettelijke verplichtingen, het gezondheidsgevaar tijdens verwijderen, toekomstig onderhoud en de bijbehorende mogelijke werkgevers-/opdrachtgeversaansprakelijkheid uit te sluiten.

Maatregelen provincie

Om aan de wetgeving te voldoen en hiermee gezondheidsgevaar en evt. aansprakelijkheid te minimaliseren, is er voor het GOBS programma een maatwerkprocedure afgestemd voor het verwijderen en zekerstellen (in bewaring zetten en afvoeren) van chroom-6 houdende objectonderdelen. Deze houdt in:

Verwijderen:

- Dient te gebeuren zonder verhoogd gezondheidsrisico, conform de wetgeving en normen. In de eerste plaats via losbouten/-schroeven;
- Het chroom-6 houdende materiaal dient in zijn geheel verwijderd te worden. Zagen, slijpen of vóór, tijdens of na verwijdering is niet toegestaan.

Registratienummer

2439763

Datum

10 juli 2019

Afdeling/Bureau

INFRA

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Reus, J. de

Ter kennisname aan PS en
burgerleden



In bewaring zetten:

- materiaal gezekerd (vastgezet) transporteren om omvallen, beschadigen en hiermee 'breuk' te vermijden;
- De exacte opslaglocatie is mede afhankelijk van de grootte van de te verwijderen materialen, vóór verwijdering te beoordelen en vast te stellen door opdrachtgever en -nemer. De locatie ligt primair op een centrale plaats;
- Bewaren in een hiertoe bestemde, afgesloten ruimte met aanduiding van product en gevaar op de toegangsdeur via tekst en erkende gevarensymbolen;
- De opslagruimte is alleen toegankelijk voor bevoegde (geïnstreerde) personen. Het materiaal moet altijd heel en onbeschadigd blijven. Uit voorzorg dienen personen die deze ruimte betreden altijd tenminste een FFP3 gelaatsmasker te dragen.

Afvoeren:

Er is voor chroom-6 geen saneringsplicht met bijbehorende wetgeving zoals dit bv. voor asbest wel geldt. Definitief afvoeren vindt pas plaats als er landelijke richtlijnen/afspraken zijn vastgesteld, mede op basis van de RWS-proef bij de Waalbrug. Dan kan de provincie, als objectbeheerder, werkgever en opdrachtgever, aantonen chroom-6 binnen het GOBS conform te hebben gesaneerd.

Financiële en personele impact

Naleving van de procedure resulteert in een voorstel tot wijziging van de opdracht voor het GOBS. De eventuele extra kosten komen ten laste van de post onvoorzien van het projectkrediet GOBS. Voor de provincie heeft het geen personele impact.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Procedure verwijderen en zekerstellen van chroom-6 houdende objectonderdelen	2439405	ja

Ter inzage in de leeskamer

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)



Registratienummer:
2439405

Datum
17 juni 2019

Aan
PO INFRA

Afdeling
INFRA

Van
R.P.J.M. Leijts BBA

Doorkiesnummer
0320-265217

Betreft
Procedure verwijderen en zekerstellen van chroom-6 houdende
objectonderdelen

Afschrift



Opmerkingen

1. Voorstel:

Kennis te nemen van de vastgestelde maatregelen, te weten:

- Objecten binnen het programma GOBS zoveel mogelijk chroomvrij opleveren;
- Chroom-6 houdende objectonderdelen verwijderen en zekerstellen conform procedure § 7;
- Communiceren van de procedure in het projectteam GOBS en V&G-overleg opdrachtnemer.

2. Aanleiding:

Uit onderzoek, dat in het kader van het programma 'Groot Onderhoud Bruggen en Sluizen' (GOBS) is gedaan, bleek dat er op enkele onderdelen van de bruggen en sluizen chroom-6 aanwezig is. De voornaamste toepassing is in roestwerende verf op metalen constructies.

Binnen het GOBS (de provincie als opdrachtgever en Triple-B als aannemer) is de intentie uitgesproken om de betreffende kunstwerken zoveel als mogelijk chroomvrij op te leveren. Dit dient dan veilig (= zonder verhoogd gezondheidsgevaar) te gebeuren.

3. Gevaren en risico's:

Het geverfde oppervlak zelf heeft géén direct gevaar voor de gezondheid. Blootstelling vindt plaats bij schurende, verspanende, verspuitede, verhittende en smeltende bewerkingen. Chroom-6-verbindingen komen vrij in de lucht en kunnen via inademing, inslikken van deeltjes (handen niet goed wassen voor het eten) en/of de huid in ons lichaam komen.

Het binnengekregen chroom-6 kan ongewenste verbindingen maken met onze lichaamscellen. Dit kan leiden tot ernstige gezondheidsschade (zoals kanker). De hoogte, duur en blootstelling kan per werksituatie verschillen en hangt ook af van de chroom-6-verbinding waarmee de persoon in contact komt.

4. Wetgeving en normen:

Er is nog geen specifieke veiligheids- en gezondheidswetgeving voor chroom-6 (peildatum maart 2019). Wel zijn er generieke Arbowettelijke verplichtingen voor gevaarlijke/kankerverwekkende stoffen, aangevuld met praktijknormen van o.a. ProRail en RWS. Deze zijn overgenomen in de 'Flevolandse werkwijze'¹ voor veilig omgaan met chroom-6. Triple-B dient dit op te volgen.

De Arbowetgeving, -normen en werkwijze behandelen alleen het (be)werken met/van het geverfde onderdeel. Het is (nog) niet verplicht om chroom-6 te verwijderen, saneren en vernietigen. Hier is dan ook geen wetgeving voor.

¹ eDoc #2331340.



5. Aanvullende procedure noodzakelijk:

Binnen het GOBS is de intentie uitgesproken om de kunstwerken zoveel als mogelijk chroomvrij op te leveren. Dit houdt in dat chroom-6 houdende onderdelen fysiek weggehaald moeten worden, op een zodanige manier, dat het chroom-6 niet vrijkomt en er geen verhoogd gezondheidsrisico is. Verwijderen door middel van slijpen en/of zagen is hiermee al uitgesloten. Maar hoe dan wel? Hoe voeren we verantwoord af? Een aanvullende procedure is noodzakelijk.

6. Aansprakelijkheid:

Door een juiste procedure wordt het gezondheidsgevaar bij (later) onderhoud voor zowel eigen medewerkers als aannemers (goed opdrachtgeverschap) en hierbij bijbehorende mogelijke aansprakelijkheid voor de provincie op grond van art. 6:162, 7:611 en 7:658 BW geminimaliseerd.

7. Procedure verwijderen, transporteren, in bewaring zetten en afvoeren:

1. Verwijderen van het chroom-6 houdende materiaal:

- Het fysiek verwijderen dient te gebeuren zonder verhoogd gezondheidsrisico, conform de geldende Arbowetgeving, praktijknormen en eigen richtlijn. In de eerste plaats dient het object verwijderd te worden door het los te bouten/schroeven.
- Het chroom-6 houdende materiaal dient in zijn geheel verwijderd te worden. Het is niet toegestaan om het object vóór, tijdens of na verwijdering in kleinere delen te zagen, slijpen of knippen.

2. In bewaring zetten van het chroom-6 houdende materiaal:

- Het chroom-6 houdende materiaal dient gezeurd (vastgezet) getransporteerd te worden, zodat onbedoeld omvallen, beschadigen en hiermee 'breuk' vermeden wordt.
- Opslaglocatie en -ruimte:
De exacte opslaglocatie en -ruimte is mede afhankelijk van de grootte van de te verwijderen materialen. Vóór er begonnen wordt met het verwijderen van chroom-6 houdend materiaal, wordt door de opdrachtgever en -nemer ter plaatse beoordeeld wat er weggehaald moet worden en hoe groot dit is. Op basis van deze inventarisatie kan een gefundeerde keuze gemaakt worden voor een geschikte opslaglocatie en -ruimte². Deze dient in basis wel op een centrale plaats ten opzichte van de GOBS-objecten te liggen.
- Bewaren van het verwijderde materiaal vindt in principe plaats in een hiertoe bestemde, afgesloten ruimte met aanduiding van het product én gevaar³ op de toegangsdeur. De aanduiding luidt "Chroom-6 houdende materialen aanwezig" met daarbij het internationaal geaccepteerde symbool GHS-08 "Lange termijn gezondheidsgevaarlijk/kankerverwekkend":
- De betreffende opslagruimte is alleen toegankelijk voor bevoegde (geïnstreerde) personen, waarbij het materiaal te allen tijde heel en onbeschadigd dient te blijven. Uit voorzorg dienen personen die deze ruimte betreden altijd tenminste een FFP3 gelaatsmasker te dragen. Is het materiaal heel en onbeschadigd, dan is dit in basis niet noodzakelijk, maar de provincie kiest in deze voor veiligheid boven alles.

3. Afvoeren van het chroom-6 houdende materiaal:

Op dit moment geldt er voor chroom-6 geen sanerings-, afvoer- en vernietigingsplicht, zoals dit bv. met asbest het geval is. Er is dus ook geen wetgeving en er zijn geen geaccordeerde, objectieve richtlijnen/afspraken.

² Dit kan op een vestiging zijn, maar er kan mogelijk ook een tijdelijke ruimte worden gehuurd of geplaatst, bv. een romneyloods op een provinciale loswal.

³ In lijn met Arbowetgeving kankerverwekkende stoffen en asbest (Arbobesluit, hoofdstuk 4, afdelingen 2 en 5).



8. Wanneer definitief afvoeren?

Vanaf april/mei 2019 gaat RWS testen uitvoeren op een klein gedeelte van de Waalbrug om te kijken of methodes voor het verwijderen van verf met chroom-6 'geoptimaliseerd kunnen worden'. De brug wordt hiermee een 'proeftuin' voor het veilig verwijderen van het giftige chroom-6 en geeft input voor de realisatie van landelijke richtlijnen en afspraken.⁴

Het definitief afvoeren van de chroom-6 houdende materialen vindt plaats nadat dergelijke landelijke richtlijnen en afspraken zijn vastgesteld. Pas dan kan de provincie, als objectbeheerder, werkgever én opdrachtgever, aantonen alle chroom-6 binnen het GOBS conform te hebben gesaneerd (en hiermee het risico te hebben geminimaliseerd). Tot die tijd worden materialen conform deze procedure verwijderd en in bewaring gesteld.

9. Financiële en personele impact:

Naleving van de procedure resulteert in een voorstel tot wijziging van de opdracht voor het GOBS. De eventuele extra kosten komen ten laste van de post onvoorzien van het projectkrediet GOBS. Voor de provincie heeft het geen personele impact.

10. Communiceren en vastleggen:

Deze verplichte procedure wordt door de adviseur Veiligheid gecommuniceerd en vastgelegd in het overleg met het projectteam GOBS en het Veiligheids- & Gezondheidsoverleg met de opdrachtnemer.

⁴ <https://www.gelderlander.nl/nijmegen/waalbrug-is-proeftuin-voor-verwijderen-van-giftig-chroom-6-a911f96e/>, 23 februari 2019.